

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
cu privire la interpretarea unor prevederi din art. 73, 82, 86,
94, 98, 100 și 101 din Constituția Republicii Moldova

Nr.16 din 20.04.2000

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.53/19 din 04.05.2000

* * *

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională în componența:

Pavel BARBALAT	- președinte
Nicolae CHISEEV	- judecător-raportor
Mihai COTOROBAI	- judecător
Constantin LOZOVANU	- judecător-raportor
Gheorghe SUSARENCO	- judecător-raportor
Ion VASILATI	- judecător

cu participarea Alionei Balaban, grefier, Raisei Grecu, directorul serviciului acte ale Președintelui, reprezentantul autorului sesizării, Ion Creangă, șef al sectorului pentru relații cu autoritățile publice în Direcția juridică a Aparatului Parlamentului, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, Galinei Chirinciuc, viceministru al justiției, reprezentantul permanent al Guvernului la Curtea Constituțională, conducându-se după art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul cu privire la interpretarea unor prevederi din art. 73, 82, 86, 94, 98, 100 și 101 din Constituția Republicii Moldova.

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Președintelui Republicii Moldova Petru Lucinschi, depusă la 10 decembrie 1999, în conformitate cu art. 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 17 februarie 2000 sesizarea a fost acceptată pentru examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

Avînd în vedere materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorii-raportori și argumentele expuse de participanții la ședință,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

1. La 10 decembrie 1999 Curtea Constituțională a fost sesizată de Președintele Republicii Moldova pentru interpretarea art.73, art. 82, art. 86 alin. (1), art. 94, art. 98, art.100 și art. 101 alin. (2) din Constituție.

Autorul sesizării solicită Curții să se pronunțe asupra următoarelor probleme:

a) în perioada în care Guvernul este demis, iar Parlamentul este dizolvat este în drept Președintele Republicii Moldova să emită, în temeiul art. 94 din Constituție, decrete cu caracter general obligatoriu în domeniul social-economic, în vederea asigurării bunei funcționări a statului, securității economice a țării în special și a celei naționale în general ?

b) în perioada în care Guvernul este demis este în drept Președintele Republicii Moldova să prezinte spre aprobare Parlamentului, cu titlu de inițiativă legislativă, potrivit art. 73 din Constituție, proiectul legii bugetului pentru anul respectiv; să negocieze și să semneze, în temeiul art. 86 alin. (1) din Constituție, tratate internaționale?

c) în cazul în care Guvernul este demis ca urmare a votului de neîncredere exprimat de Parlament, este în drept Președintele Republicii Moldova, în contextul prevederilor art. 100 și art. 101 alin.(2) din Constituție:

să desemneze, în conformitate cu art. 101 alin.(2) din Constituție, un alt membru al Guvernului în calitate de Prim-ministru interimar?

să efectueze, în conformitate cu art. 82 alin.(2) din Constituție, remanieri guvernamentale, la propunerea Prim-ministrului interimar?

să formeze un Guvern provizoriu, care să activeze pînă la depunerea jurămîntului de către membrii Guvernului, în condițiile art. 98 din Constituție?

2. Curtea Constituțională, examinînd argumentele expuse în sesizare, precum și punctele de vedere comunicate de Parlament, Guvern și Ministerul Justiției, reține că problema abordată are tangențe cu chestiunile ce țin de atribuțiile Președintelui Republicii Moldova, de durata mandatului Parlamentului și Guvernului, de modul de soluționare a interimatului funcției de Prim-ministru în cazul demisiei acestuia, de remanierile guvernamentale în cazul demisiei Guvernului, precum și de procedura adoptării Legii bugetului.

3. În conformitate cu art. 94 alin. (1) din Constituție, în exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Republicii Moldova emite decrete, obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului. Decretele se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Domeniile în care emiterea decretelor este necesară sînt stipulate în Constituție, unele fiind stabilite prin lege.

Conform Hotărîrii Curții Constituționale nr. 39 din 22 decembrie 1997* , adoptarea unor acte, inclusiv legislative, în cele mai importante domenii ale vieții economice și sociale ale statului constituie o funcție deliberativă, exclusivă a Parlamentului. Categoriile de legi, domeniile în care adoptarea lor este necesară sînt stipulate în art. 72 din Constituție.

* M. O., 1998, nr. 6-7, art. 3.

În opinia Curții Constituționale, orice derogare de la aceste prevederi constituționale, chiar și în perioada cînd Parlamentul este dizolvat, iar Guvernul este demis, constituie o încălcare a dispozițiilor art. 7 din Constituție, care prevede că Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic, care contravine prevederilor Constituției, nu are putere juridică. Or, Președintele Republicii Moldova nu este abilitat cu dreptul de a emite decrete cu caracter general obligatoriu în domeniul social-economic, deoarece, potrivit art. 60 alin. (1) din Constituție, Parlamentul este unica autoritate legislativă a statului.

4. În conformitate cu art. 131 din Constituție, bugetul public național cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele unităților administrativ-teritoriale. Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobării Parlamentului.

Potrivit art. 103 alin. (2) din Constituție, Guvernul, în cazul demisiei Prim-ministrului, îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice, pînă la depunerea jurămîntului de către membrii noului Guvern.

După cum a menționat Curtea Constituțională în Hotărîrea nr. 48 din 1 octombrie 1999* , în conformitate cu dispozițiile art. 6 din Constituție, administrarea treburilor publice poate fi efectuată prin emiterea actelor juridice cu caracter general obligatoriu în cazurile în care acestea țin de asigurarea securității interne și externe a statului, menținerea stării de legalitate, a stabilității sociale,

economice și politice și evitarea efectelor fenomenelor naturale și faptelor imprevizibile, care prezintă un pericol public. Or, în perioada în care Guvernul este demis, acesta nu numai că este în drept, el este obligat să prezinte spre aprobare Parlamentului proiectul legii bugetului pentru anul respectiv. Inițiativa legislativă de a prezenta Parlamentului proiectul legii bugetului în nici un caz nu ține de competențele Președintelui Republicii Moldova.

* M. O., 1999, nr. 112-114, art. 57.

5. Procedura de formare a Guvernului, prevăzută de art. 98 din Constituție, are un caracter complex. Procedura de investitură include mai multe acte: desemnarea de către șeful statului a unui candidat pentru funcția de Prim-ministru, obținerea votului de încredere al Parlamentului și, în cele din urmă, numirea Guvernului prin decretul Președintelui Republicii. De observat că Legea Supremă nu operează cu noțiunea "Guvern provizoriu", de unde rezultă că nici șeful statului, nici Parlamentul nu au competența constituțională de a numi un astfel de Guvern.

6. Conform art. 101 din Constituție, funcția de Prim-ministru, prin atribuțiile ce-i revin, presupune o activitate continuă. Totuși, în anumite cazuri (demisia, demiterea, starea de incompatibilitate, deces) această continuitate nu poate fi asigurată.

În Hotărîrea nr. 18 din 27 aprilie 1999** Curtea Constituțională a menționat că demisia Prim-ministrului constituie una din cauzele indicate expres în Constituție de încetare a activității întregului Guvern. Rezultă că, deși votul de încredere, în baza art. 82 alin. (1) din Constituție, se acordă întregii liste a Guvernului și deși investitura se face în bloc, și nu pentru fiecare membru al Guvernului în parte, pentru Prim-ministru acordarea încrederii comportă un caracter special, deoarece el este cel care, în calitate de candidat la această funcție, a solicitat pentru Guvern votul de încredere și a reușit să-l obțină potrivit dispozițiilor constituționale. În ultimă instanță, componența Guvernului este expresia încrederii pe care Parlamentul o acordă candidatului la funcția de Prim-ministru.

** M.O., 1999, nr. 45-47, art. 27.

Totodată, Constituția face distincție între demisia Prim-ministrului și demisia întregului Guvern ca urmare a demisiei Prim-ministrului.

După cum rezultă din art. 101 alin. (2) din Constituție, în cazul demisiei, Primul-ministru își încetează activitatea în Guvern, Președintele Republicii desemnează în mod obligatoriu un alt membru al Guvernului ca Prim-ministru interimar pentru a îndeplini atribuțiile de Prim-ministru pînă la formarea noului Guvern.

Prin hotărîrea sa Curtea Constituțională a stabilit că, potrivit art. 101 alin. (2) din Constituție, după demisia Prim-ministrului, Președintele Republicii Moldova în mod obligatoriu numește Prim-ministru interimar pe unul din membrii Guvernului demisionat, care își va exercita funcțiile stabilite pînă la formarea noului Guvern.

Pentru motivele expuse, Curtea consideră că, în baza art. 60 lit. e) din Codul jurisdicției constituționale, procesul în partea ce ține de interpretarea art. 101 alin. (2) din Constituție privind dreptul Președintelui Republicii de a desemna în cazul demisionării Guvernului un alt membru al acestuia în calitate de Prim-ministru interimar necesită a fi sistat.

7. Art. 82 alin. (2) din Constituție stabilește că, în caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea Primului-ministru, pe unii membri ai

Guvernului.

În opinia Curții Constituționale, această dispoziție constituțională nu creează impedimente pentru ca remanierele guvernamentale să fie efectuate de către șeful statului și în cazul în care Guvernul și-a prezentat demisia, aceste remanieri urmînd să se opereze la propunerea Primului-ministru interimar.

8. În baza art. 86 alin. (1) din Constituție, Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului.

Curtea Constituțională menționează că, deși semnarea de către Președintele Republicii a tratatelor nu le conferă o valoare juridică definitivă, întrucît exercitarea acestei atribuții este subordonată ratificării lor de către Parlament, șeful statului este liber să semneze sau nu textele negociate ale tratatelor, indiferent de demisia Guvernului.

Pentru motivele arătate, în temeiul art. 140 alin. (2) din Constituție, art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 60 lit. e) și art. 62 lit. b) din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. În perioada în care Guvernul este demis, iar Parlamentul este dizolvat Președintele Republicii Moldova își exercită numai atribuțiile strict determinate de art. 87 și 88 din Constituție.

2. În baza art. 131 alin. (2) din Constituție, Guvernul, inclusiv în cazul exprimării votului de neîncredere de către Parlament și al demisiei Prim-ministrului, este unicul organ abilitat să elaboreze și să supună aprobării Parlamentului proiectul bugetului de stat.

3. Conform art. 2 alin. (2) din Constituție, formarea Guvernului poate avea loc numai în limitele art. 98 din Constituție, deoarece nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

4. În temeiul art. 82 alin. (2) din Constituție, Președintele Republicii revocă și numește, la propunerea Primului-ministru, inclusiv a Primului-ministru interimar, pe unii membri ai Guvernului, inclusiv ai Guvernului demisionat.

5. În baza art. 86 alin. (1) din Constituție, Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova, inclusiv în perioada în care Guvernul este demis.

6. În temeiul art. 60 lit. e) din Codul jurisdicției constituționale, sistează procesul privind interpretarea art. 101 alin. (2) din Constituție în partea ce ține de dreptul Președintelui Republicii de a desemna un alt membru al Guvernului în calitate de Prim-ministru interimar, întrucît în această problemă există o hotărîre anterioară a Curții.

7. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 20 aprilie 2000.
Nr. 16.